

СТРАТЕГИЈА ЛОКАЛНОГ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ КРУПАЊ

2007-2013. ГОДИНЕ

**Крупањ
Март 2007,**

Садржај

1. Увод.....	3
Локална агенда 21	4
Миленијумски циљеви развоја УН.....	5
2. Процес израде Стратегије одрживог развоја Општине Крупањ	7
3. Методологија стратешког планирања	9
4. Општи део Стратегије одрживог развоја за Општину Крупањ	10
5. Резиме: Главни развојни потенцијали	17
6. SWOT анализа за Општину Крупањ	19
Визија	21
Мисија	21
Приоритети:	21
Планиране активности	22
а) Активности у приоритету услуге ипрофесионализација локалне самоуправе.....	252
б) Активности у приоритету инфраструктуре и капиталне инвестиције	283
в) Активности у приоритету привредног и руралног развоја	25
г) Активности у приоритету јачања и унапређења туризма	28
д) Активности у приоритету заштита животне средине	30
е) Активности у приоритету образовања и социјалне заштите.....	31
7. Имплементација.....	33
8. Систем мониторинга и евалуација.....	34
9. Прилози.....	38
а) Листа пројеката.....	39
б) Листа учесника.....	43

1. Увод

Република Србија је 2002. године усвојила нови Закон о локалној самоуправи. Овим законом су на локални ниво пребачена многа овлашћења и формулисан је механизам односа локалних самоуправа са државном управом. Овим законом направљен је први корак у процесу децентрализације која је један од предуслова за увођење Републике Србије у процес Европских интеграција. Овим Законом инициране су основе за спровођење основних начела децентрализоване, демократске власти: већа овлашћења локалних самоуправа, избор председника и других руководећих органа локалних власти од стране локалног становништва, успостављање локалних институционалних оквира и ресора локалне самоуправе, као и располагање извесним средствима убираним кроз процес фискалних наплата на нивоу општине (јавни приходи из надлежности Општине), те смањен утицај централних власти Републике.

На основу искустава земаља у окружењу које су већ прошле кроз транзиционе процесе, као и на основу најбољих искустава и научених лекција у Србији, као основни елементи успешног реализовања Стратешког планирања на локалном нивоу могу се издвојити:

- друштвено-економску процену и друштвену мобилизацију,
- оснивање инкубатора економског развоја,
- изградњу капацитета за управљање на локалном нивоу,
- развој људских капитала,
- спровођење анализа утицаја на животну средину.

Први корак који је потребно спровести, а ради успешне реализације Локалне стратегије одрживог развоја, је обезбеђивање интегралног принципа: локална ситуација је у свакој појединој средини другачија и потребно ју је прилагодити специфичним локалним условима. Ради успешног, дефинисања приоритетних циљева развоја локалне заједнице, потребно је јасно дефинисати приоритете и партиципативан однос одговорности појединих интересних група унутар конкретне локалне заједнице. Овим се дефинише основни методолошки принцип стратешког планирања. Једино на тај начин Локални стратешки план неће бити само нереалан попис лепих жеља, већ реална и јасно дефинисана визија Локалне заједнице у будућности.

Да би се од самог старта Стратешки план прилагодио конкретној средини (локалној заједници) препоручује се равноправан партиципативни однос актера будућег развоја заједнице. Конкретизација овог корака, спроводи се кроз формирање механизма партнерског односа јавног сектора (органа Локалне самоуправе), привреде (приватни, бизнис сектор) и грађанског друштва (удружења грађана и НВО). Искуства земаља у транзицији из окружења су да је сарадња између ова три сектора друштва кључни предуслов за успешну реализацију свеобухватних друштвених реформи у циљу обезбеђивања бољих услова за живот локалног становништва.

Врло важно полазиште за дизајн документа Стратегије локалног одрживог развоја је и то да се стратешки план схвати као динамичан и флексибилан инструмент дефинисања будућих активности. Стратешки план није непроменљив, већ живи процес који захтева стално праћење и ажурирање у односу на актуелне промене и потребе локалне заједнице.

Предлог документа Стратегије локалног одрживог развоја је резултат оваквог динамичног процеса, због чега представља својеврстан путоказ за реализацију пројектних имплементационих активности на простору Крупањске општине.

Предлог документа Стратегије биће представљен на више начина грађанима Крупања: кроз медије, јавне дебате, анкете. На тај начин и сами грађани су у ситуацији да утичу на садржину овог

документа, односно на основне смернице развоја средине у којој живе. Коначна верзија предлога документа биће поднета на разматрање и усвајање од стране Скупштине општине Крупањ.

Усвојени документ и све претпоставке економског и других видова друштвеног развоја у њему садржане, промовисаће органи локалне самоуправе. Тако ће локална самоуправа Крупањ бити промотер опште-друштвеног развоја и главни актер формирања позитивног окружења и подстицаја за предузетничке активности, а документом Стратегије, усмераваћи напоре за покретање и одржавање привредног развоја.

Документом Стратегије локалног одрживог развоја, а који је део стратегија виших инстанци (националне и Европске), локалној самоуправи општине Крупањ даје се широк дијапазон овлашћења, али и одговорности. Као представници грађана, локални органи власти имају задатак да решавају опште-друштвене проблеме, али да формирањем шире платформе конкретних акција не занемаре интегрални приступ реализацији појединих активности, већ да обезбеде механизме за активно учешће грађана у реализацији појединих. Стратешко планирање локалног одрживог развоја је испред свега механизам хуманог развоја кроз партиципативну демократију, односно активно учешће грађана. Конкретни принципи којима би локална власт требала да се руководи, да би обезбедила грађански интегритет у спровођењу транзиционих процеса, је ослобађање од бирократског принципа руковођења и обезбеђивање транспарентности и отворености активности које спроводе.

Локална агенда 21

Агенда 21 је стратегија усвојена 1992. године на „Светском самиту“ – Конференцији УН о животној средини и развоју, у Рио де Жанеиру. Ова агенда се ослања на претходно усвојени Споразум о економским, друштвеним и културним правима и Декларацију о праву на развој и допуњује их.

Агенда 21 садржи основне смернице којима би Локалне власти требало да се руководе како би успешно подржале и реализовале један од основних транзиционих процеса – децентрализацију. Њоме су наглашена и друга начела као интегрални делови процеса децентрализације: права сваког појединца и свих грађана да учествују, допринесу и уживају у плодовима грађанског, економског, друштвеног, културног и политичког развоја. Акценат Агенде 21 је стављен управо на активности локалних самоуправа из разлога што су проблеми и решења које претпоставља Агенда 21 укорењени на локалном нивоу, због чега је учешће и сарадња локалних органа кључни фактор за спровођење циљева Агенде.

Локалне самоуправе имају за задатак да граде, ставе у функцију и одржавају привредну, друштвену и еколошку инфраструктуру. Такође, локалне власти су дужне да прате процесе планирања, израђују нацрте политике заштите животне средине, локалних прописа, пружају подршку спровођењу националне и регионалне политике. Уз то локалне власти имају велику улогу у информисању, образовању и формирању јавне свести за подршку одрживог развоја. Све су то разлози због којих је нужно да се локалне власти приближе интересима грађана и имплементирају њихове ставове, и мобилишу хумане капацитете у своју развојну политику тј. општедруштвени интерес на локалном нивоу.

Препорука Агенде 21 је формирање Локалних агенди 21 које би се формирале кроз активну сарадњу и дијалог свих органа локалне власти са грађанима, локалним телима и приватним предузећима. Локалне власти би тако на најбољи начин искористиле локалне потенцијале и знања и интегрисале их у квалитетне стратегије. Овај консултативни однос, локална самоуправа – грађани, би имао и повратни ефекат: подизање нивоа свести становника локалне заједнице о питањима одрживог развоја. Овакав, двосмерни процес, резултирао би квалитетним и одрживим механизмом

двосмерне контроле учесника процеса и обезбедио усаглашеност Агенде 21 са Локалном агендом 21.

Агенда 21 омогућава партиципативни однос свих сектора друштвеног живота: локалне власти, организација грађанског друштва, привреде и других лидера на локалном нивоу. Агенда им омогућава да сви буду субјекти који креирају, имплементирају и надзиру процесе инфраструктурног развоја на свим нивоима. Такође, обезбеђује и равноправно убирање плодова заједничког друштвеног ангажмана. Агендом 21, на локалном нивоу обезбеђује се и усаглашеност других стратешких програма (националних и регионалних) са визијом развоја конкретне локалне заједнице.

Агенда 21 увојена на локалном нивоу (Локална агенда 21), као и други стратешки документи који представљају дефинисање визије и мисије развоја једне локалне друштвене заједнице представљају битно полазиште и подршку конкурсима локалних субјеката друштвеног живота при искоришћавању појединих фондова (националних и регионалних). У случају Крупња, документ Стратешког одрживог развоја чинио би снажно полазиште будућим активностима за обезбеђивање неопходних средстава за реализацију пројеката од опште-друштвеног карактера из фондова Републике Србије, ЕУ и других на нивоу Европе и света.

Градови и општине у Србији развијају се у складу са принципима одрживог развоја кроз:

- развијање партиципативне демократије,
- ефикасно и ефективно управљање,
- преузимање одговорности за заштиту, очување и обезбеђивање једнаког приступа заједничким природним добрима,
- рационално управљање ресурсима којим се обезбеђује одржива производња и потрошња,
- стварање повољних економских услова и могућности запошљавања у складу са очувањем животне средине,
- урбано планирање којим се иде у сусрет обезбеђењу друштвених, економских и еколошких стандарда,
- промовисање одрживих образаца живота, здравља и добробити грађана, уз укључивање у све процесе у заједници.

Стратегија локалног одрживог развоја, СКГО, 2005.

Миленијумски циљеви развоја УН

Миленијумски циљеви развоја представљају глобалну стратегију којом се дефинише неколико основних циљева које је потребно остварити ради обезбеђивања минимума квалитета живота у једној друштвеној заједници:

- искорењивање екстремног сиромаштва и глади,
- остварење универзалног основног образовања,
- остваривање родне (полне) равноправности и оснаживање положаја жена,
- смањење смртности новорођенчади,
- унапређење здравља породиља,
- борба против ХИВ/АИДС-а, маларије и других болести,
- обезбеђење одрживости животне средине,

- изграђивање глобалног партнерства за развој.

Влада Републике Србије је 2003. године, а у складу са Миленијумским циљевима развоја, израдила и усвојила Стратегију за смањење сиромаштва, којом су као најупечатљивији проблеми идентификовани: сиромаштво и глад, неодржив принцип експлоатације животне средине и непостојање партнерстава за развој. Стратегије одрживог развоја које се израђују у Србији, па тако и она која се израђује у општини Крупањ, су замишљене као интегрални део Миленијумских циљева развоја УН и националне Стратегије за смањење сиромаштва. Национална стратегија као реалан приступ решавању наведених, кључних, проблема препознаје локалне стратегије одрживог развоја као механизам за стварање нових услова за запошљавање и сугерише да ове стратегије у обзир узму следеће:

- Директна улагања у инфраструктуру како би регија била привлачнија за инвеститоре;
- Лична промоција (активности чији циљ није само информисање него и привлачење заинтересованих инвеститора);
- Директна подршка привредним активностима (издавање земљишта или објеката као и давање одређених концесија локалним и иностраним институцијама, банкама или осигуравајућим друштвима, оснивање индустријских зона, инкубатор бизнис центара,, ослобађања од градских и општинских такси, итд.);
- Подстицајне мере за развој малих и средњих предузећа и предузетништва.

2. Процес израде Стратегије одрживог развоја Општине Крупањ

Стратегија одрживог развоја општине Крупањ за период од 2007. до 2013. године је документ којим би требало да се дефинишу основне смернице развоја локалне заједнице кроз остваривање стратешки дефинисаних циљева.

Документ локалне стратегије представља локалну иницијативу за спровођење Националне стратегије за смањење сиромаштва (ССС) коју је усвојила Влада РС 2003. године, такође документ је кохерентан и са Стратегијом развоја туризма Републике Србије. Документ ове стратегије (ССС) је садржински у сагласности са документом Националне стратегије Србије и Црне Горе за период 2002-2006. године. СССР се директно везује за остваривање Миленијумских развојних циљева Уједињених нација, али и за препоруке у процесу европских интеграција. Тако би документ Стратегије локалног одрживог развоја и процес његове имплементације требао да очува дух Националне стратегије, али и да се локални аспекти ставе у контекст европских интеграција, Агенде 21 и концепта одрживог развоја.

Основно полазиште за израду Стратегија локалног одрживог развоја је обезбеђење интегралног принципа стратешког планирања - Стратегију локалног развоја, треба и могу да сачине једино сами становници општине.

Тако је у општини Крупањ пројекат израде Стратегије одрживог развоја реализован¹ у оквиру пројекта „Exchange/ Размена“ који финансира Европска комисија (ЕЦ), а спроводи Европска агенција за реконструкцију (ЕАР) у Србији, у партнерству са националном асоцијацијом локалних самоуправа, Сталном конференцијом градова и општина (СКГО). Први корак у овом процесу стратешког планирања било је установљавање Локалне акционе групе састављене од представника локалне самоуправе, цивилног сектора друштва (невладиних организација) и бизнис сектора. Тако формирана Локална акциона група обезбедила је, посредно, учешће свих локалних друштвених група за чији интерес се ова стратегија и развија.

Кроз партнерство са општином из Европске уније, Вутом из Пољске и експертску подршку господина Артура Комора током самог процеса стратешког планирања, осигуран је квалитет израђеног стратешког документа и његова усклађеност са модерним европским трендовима.

Локална акциона група за израду Стратегије одрживог развоја општине Крупањ је као први задатак урадила анализу заинтересованих страна и анализу читаве ситуације у општини и у региону.

Локална акциона група је дефинисала **визију и мисију** развоја општине Крупањ.

Ово је подразумевало анализу стања свих релевантних географских, природних, демографских, социјалних, економских и других категорија и параметара у општини Крупањ.

Затим је урађена процена **предности, слабости, шанси и претњи** у општини Крупањ (SWOT анализа).

Потом је утврђено шест основних приоритета развоја општине.

1. Услуге становништву кроз професионализацију локалне самоуправе;
2. Развој заједнице и јачање инфраструктуре (путна, водна и електрична инфраструктура);
3. Привредни и рурални развој;
4. Туризам: рурални туризам и промоција историјског наслеђа
5. Заштита животне средине
6. Образовање и социјална заштита

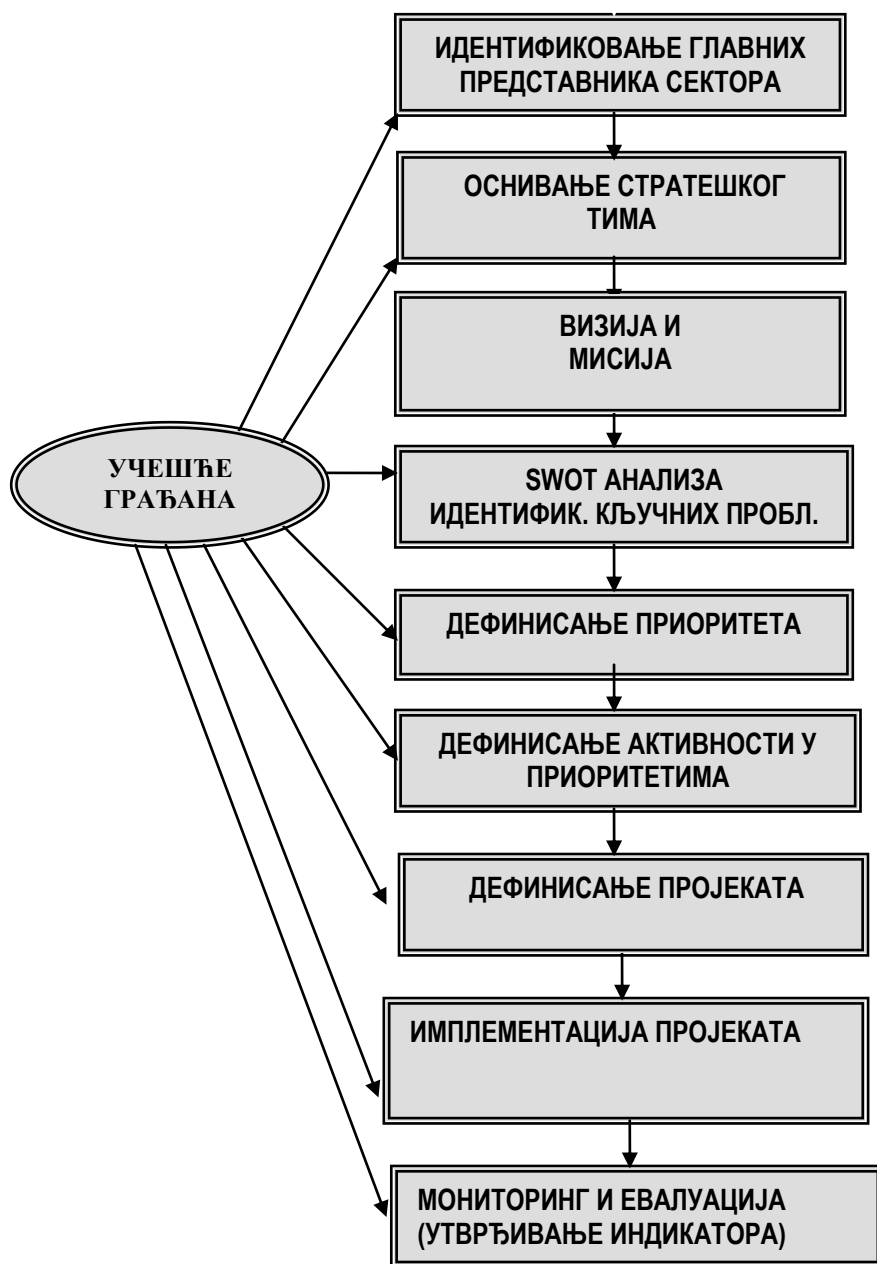
¹ Ипак, битно је напоменути да су први кораци учињени у периоду који је претходио овом пројекту и када је постављана јака основа финализацији Стратегије.

У оквиру пројекта израде Стратегије одрживог развоја за општину Крупањ, а уз финансијску помоћ Европске комисије/ Европске агенције за реконструкцију, организована је студијска посета Пољској. Изузетно садржајан и конструктиван боравак и рад у Пољској за последицу је имао рађање још већег броја идеја за поједине пројекте који би могли ући у документе локалних стратегија. Поред тога пројекат је финансирао и припремао студије изводљивости, бизнис план и инструкције за општински развојни фонд и тренинг програм за локалне лидере.

3. Методологија стратешког планирања

У дефинисању приоритета одрживог развоја примењено је циклично планирање. Овај процес карактерише снажно учешће свих сектора друштва. На тај начин, цео процес је потпуно транспарентан и омогућава учешће свих заинтересованих страна.

АЛГОРИТАМ (ЦИКЛУС) СТРАТЕШКОГ ПЛАНИРАЊА

4. Општи део Стратегије одрживог развоја за Општину Крупањ

Микрорегија Рађевина и њено средиште Крупањ налазе се у западном делу Србије на десној обали реке Дрине, на просечној надморској висини од 280м.

Општина Крупањ обухвата територију од 342 км² са укупно 23 насеља (24 месне заједнице) и граничи се са 6 суседних општина: Лозница, Мали Зворник, Лјубовија, Осечина, Коцељева и Шабац. Општина административно припада Мачванском округу.

Крупањ је од Ваљева удаљен 64 км, од Лознице 28км, од Шапца 64 км, од Новог Сада 135 км и од Београда 150 км. Крупањска општина удаљена је око 10 км од реке Дрине, а од Крупња до Дрине има око 22 км.

Најважнији путни правци су: Крупањ-Лозница-Шабац-Београд; Крупањ-Завлака-Текериш (на Церу) -Шабац-Београд; Крупањ-Ваљево-Београд.

Локална самоуправа

Правни оквир

У складу са новим Законом о локалној самоуправи, општина је дефинисана као основна територијална јединица у којој се спроводи локална самоуправа. Општинска тела су Скупштина општине, Председник општине и Општинско веће. Нови Закон почео је да се примењује после локалних избора одржаних у септембру 2004. године.

Закон прописује да локална управа може да има организационе јединице и у оквиру своје интерне структуре. Начелник управе је водеће лице у локалној управи и њега поставља Скупштина општине.

Надлежности

Права и обавезе општине регулише Закон о локалној самоуправи (Члан 18). Осим задатака и активности наведених у члану 18 Закона о локалној самоуправи, Република може да пренесе и неке друге функције на локалну самоуправу.

Буџет и запошљавање

Како стоји у члану 4 општинског Статута „послови Општинске управе обављају се преко 40 радних места са 46 извршилаца“ Осим запослених у Општинској управи, из општинског буџета се финансирају и радници тзв. индиректних корисника општинског буџета (као што су запослени у обданишту; институцијама културе - Градска библиотека и Дом културе; туристичкој организацији; и другим индиректним корисницима општинског буџета).

Средства буџета у износу 135.690.162 динара и средства додатних прихода индиректних буџетских корисника у износу 108.105.003 динара која се састоје од средстава остварених сопственом активношћу планирани су за буџет за 2006. годину. Уобичајени општински приходи су порез на имовину, накнада за коришћење градског грађевинског земљишта, те накнаде за оглашавање и друге комерцијалне активности.

Односи између централне управе и локалних самоуправа

У Србији је остварен значајан напредак у погледу децентрализације и успостављања локалне самоуправе (поготову предлог новог Устава враћа многа од овлашћења а превасходно и

имовину), али проблем је и даље у недостатку капацитета, ефикасности, ресурса и транспарентности.

Осим Закона о локалној самоуправи, Скупштина Србије је донела закон, 2006. године, којим се регулише висина трансферних средстава од пореза на додатну вредност пребацује се локалним самоуправама на много транспарентнији начин. Пошто је Крупањ једна од најнеразвијенијих општина у Србији, највећи део локалног буџета се састоји од средстава пребачених од централне владе и уступљених пореза на личне доходке. Порези на додатну вредност се наплаћују на републичком нивоу и затим се дозначавају општини.

Крупањ је такође и члан Сталне конференције градова и општина, националне асоцијације локалних власти у Србији, која је посвећена ојачавању сарадње и дијалога међу општинским властима, и која подржава њихове иницијативе пред централном владом и чува информације о питањима важним за градове и општине.

Становништво у општини Крупањ

У доњим табелама издвојени су подаци о становништву општине Крупањ. Дат је и табеларни и графички приказ кретања становништва у периоду од 1948-2002. године.

Таб. 1 Становништво према националној и етничкој припадности

Срби	Црног.	Југосл.	Бошњаци	Бугари	Мађари	Макед.	Муслим.	Роми
19.513	16	27	4	1	3	2	287	139

Руси	Словен.	Украјин.	Хрвати	Чеси	Остали	Неизја.	Рег. пр.	Непозн
8	3	1	10	1	1	81	8	87

Таб. 2 Становништво према полу и старости

Пол	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49
М	467	560	658	675	694	786	673	761	794	964
Ж	452	577	632	681	637	618	606	660	747	800
Свега	919	1137	1290	1356	1331	1404	1279	1421	1539	1764

Пол	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85-89	90-94	непозн
М	671	493	570	555	453	216	72	11	7	70
Ж	605	499	595	702	596	369	151	17	9	91
Свега	1276	992	1165	1257	1049	585	223	28	16	161

Таб. 3 Запослени у општини Крупањ, 2002

Укупно	Жене	Мушкарци	привреда	ванпривреда	Самостална делатност
2388	1021	1367	1272	534	582

Таб. 4 Запослени по секторима делатности, 2002

Пољ. шум. вод.	вађ. руде кам.	Прер инд.	Про. ел. енер	Грађ.	Трг.	Саоб скл. везе	Фин. поср	Држ. упр. и соц	Обр.	Здра. и соц.	Ком. друш усл.
222	54	754	70	8	122	32	14	113	254	146	17

У општини Крупањ, у 2006. години, по подацима Националне службе за запошљавање, на списку незапослених налазило се преко **40%** радно активног становништва.

Образовна структура становништва у општини

Подаци о образовној структури указују на значајне разлике у образовању између градског и сеоског становништва. По попису из 1991. године у Крупњу је било 148 написмених лица, а у сеоским срединама 2.491, а 2002. године број неписмених лица у граду је износио је 136, а на селу 1.281. Највише неписмених има међу старијом популацијом становништва. По подацима са пописа из 2002. године, од укупног броја неписмених, 1.098 лица је старије од 65 година (77,5 % свих неписмених).

И код писменог становништва постоје знатне разлике у степну писмености. По подацима са последњег пописа из 2002. године образовна структура становништва у Крупњу је следећа:

- 187 лица (4,6 %) без школске спреме,
- 320 (7,9 %) са незавршеном основном школом,
- 930 (22,9 %) са основном школом,
- 2.119 (52,2 %) са средњом школом,
- 470 (11,6 %) са вишом и високом стручном спремом,
- 32 (0,8 %) непознато

Привреда у Општини Крупањ:

По последњим статистичким подацима (из 2004. за 2003. годину) бруто доходак по становнику за општину Крупањ износио је око 760 долара. Тренутно у Крупњу послује око 30 малих и 2 велика предузећа, док је 6 предузећа у процесу приватизације

Природни ресурси (пољопривредни, шумски, минерални): њиве (38 %) и шумско земљиште (37,77%) доминантни на територији општине Крупањ. Остало земљиште заступљено је у много мањем проценту (пашњаци са 9,84 %, воћњаци са 6,95 %, ливаде са 3,37 %). Од укупне површине територије општине (342 км²) у приватном власништву налази се 288,27 км² или 84,29 % земљишта. Највећи део пољопривредног (преко 95%) и 70,73 % шумског земљишта су приватна својина. Изузетну повољну власничку ситуацију над земљиштем, ограничава уситњеност парцела и њихов облик. Шуме су на територији општине Крупањ углавном мешовите (буква, храст и јела), а чисто четинарске се јављају само у највишим деловима планина. Пошто је Рађевина перипанонска регија јужног обода Панонског басена, њено поднебље је умереноконтинентално и садржи одлике јупског, али и субпланинског климата.

Пољопривреда у општини Крупањ: Општина Крупањ располаже са 16.565 ха обрадивог пољопривредног земљишта што чини 48 % од укупне земљишне површине, од чега њиве и воћњаци чине 15.433 ха, односно 77 % пољопривредних површина.

Пољопривредници Рађевине традиционално се баве највише воћарством, ратарством и сточарством. На нижим теренима успешно се гаје скоро све врсте ратарских култура, док су шљиве, малине и кромпир одлика виших терена на којима се постиже завидан доходак по јединици површине, чиме се остварује највећи део тржних вишкова. Да је воћарство најразвијенија пољопривредна грана у овом брдско-планинском крају потврђују постојећи и новоизграђени капацитети (преко 400 вагона) за замрзавање и прераду свежег јагодичастог и коштичавог воћа, чији засади заузимају површину од преко 200 хектара.

Треба напоменути да је ратарство организовано на мањим индивидуалним поседима са класичном производњом меркантилног кукуруза, пшенице, овса, јечма, ражи и тритикала. Код повртарства предњачи кромпир, који се узгаја на површини од око 800 ха.

Анализом статистичких резултата производње различитих пољопривредних култура може се закључити да су приноси изузетно ниски. Осим природних фактора разлози за то су : неодговарајућа агротехника, првенствено основна обрада земљишта због диспозиције и уситњености поседа, неадекватан избор сорти хибрида, недовољна заштита од болести (штеточина и корова), недовољно ђубрење, тј. неповољне количине и однос биљних хранива, али и жалосна истина да се пољопривредом баве углавном старачка домаћинства.

Сточарство је одлика индивидуалних пољопривредних газдинстава и акценат је дат на говедарство, овчарство и свињарство кроз производњу свежег меса и млека. Имајући у виду да ливаде и пашњаци чине 23% укупног пољопривредног земљишта, адекватним избором одговарајућих травних смеша постигнати су солидни приноси.

Годишња производња млека износи 2800 тона. Свиње се углавном производе за сопствене потребе (14.000 грла годишње). Гаје се још и овце (12.000 грла годишње), бикови, (200 грла годишње) и живина. Доста је заступљен промет стоке на сточним пијацама и сарадња са кланицама из Шапца за пласман живе стоке, поготово товних бикова. Узгој калифорнијске пастрмке, шарана и других врста на малобројним рибањацима у последње време постаје уносан посао.

Минералне сировине: Општина Крупањ релативно је богата корисним минералним сировинама. Крупањ карактерише и дуга традиција везана за производњу руде и топљење метала (1873. почела је да ради топионица олова и цинка, а проналаском антимоно 1880. отворен је рудник Столице).

1. Металичне минералне сировине које се могу наћи у општини Крупањ су антимон, гвоздена руда и олово
2. Неметалне минералне сировине у општини Крупањ су кречњак флуорит, угаљ и термоминералне воде.

Туристички потенцијални општине Крупањ

Званично евидентирана природна добра

1. Природни резервати: Данилова коса
2. *Споменици природе*: стабло липе, група стабала липе, Ковачевића пећина
3. *Остала природна добра*: Столице

Историјски споменици: На територији општине Крупањ постоји више објеката евидентираних као непокретна културна добра. Међутим, постоји и изванредан број објеката за које још није извршена одговарајућа процена историјске вредности. У сарадњи са Заводом за заштиту споменика културе у Ваљеву у наредном периоду извршиће се рекогностирање терена како би се дошло до правих података о свим културноисторијским вредностима на територији општине Крупањ. У непокретна културна добра, или објекте за које постоји интересовање Завода за заштиту споменика културе спадају следећи објекти :

- Добропоточка црква,
- Стара апотека у Крупњу,
- Спомен костурница на Мачковом камену,
- Историјска кућа - Столице,
- Стара школа у Белој Цркви,
- Меморијални комплекс у Белој Цркви,
- Црква Вазнесења у Крупњу (архитекта Момир Коруповић),
- Соко град,
- Објекти сеоске архитектуре 18. и 19. века

Археолошки локалитети: У Рађевини се налази велики број археолошких налазишта из различитог периода. Након утврђивања конкретних података о налазиштима они ће се уврстити у основну базу података.

Туристички локалитети:

Локалитет Рађев Камен на коме се налази велики бели обелиск посвећен војводи Рађу (средњовековном витезу) по коме је цела област добила име - Рађевина.

Излетиште Змајевац (са уређеним софрашицама и травнатим спортским тереном) кога карактеришу недирнута природа и атрактивни водопади реке Змајевац.

Рожањ (973м) - највиши врх Рађевине и место где се сусрећу 12 ваздушних струја, што је добар предуслов за развој климатско-реhabилитационог, излетничког и планинског туризма; Соколска планина (Рожањ), Јагодња и Борања (Шарена буква) чине планинско залеђе Крупња и значајан туристички потенцијал

Ковачевића пећина има дужину већу од хиљаду метара, дворане са бројним сталактитима и сталагмитима (посебно ретке сталагмите од белог прозирног калцита), разнобојне драперије, високе кречњачке стубове, остатке фауне (старе око 60.000 година) и пећинско језеро.

Орлићка пећина у Богоштици са неколико језера, лавиринтних канала и пећинских украса.

Ловиште "Јагодња" има површину од 31.282 хектара и у њему је заступљена ловна дивљач као што су: срна, дивља свиња, зец и фазан. Ловиште поседује и два објекта за ловце (зграде ловачког дома) и ловне објекте (чеке).

Планина Борања, иако недовољно „искоришћена,, , можда је најинтересантнији потенцијал општине Крупањ. Изузетно је богата шумама, шумским плодовима (најквалитетније печурке), дивљачима, разноврсним биљним заједницама, извориштима и минералима (посебно камен гранит). На планини постоји планинарски дом и више ловачких објеката.

Смештајни и угоститељски капацитети у општини

"ГРАНД" Хотел у Крупњу (120 лежаја и ресторанске капацитете од 200 места).

"ПЕГАЗ ТУРС" у Крупњу (50 лежаја и ресторанским капацитетом од 80 места).

"ДОМ МЛАДИХ ЗАДРУГАРА" у Белој Цркви (80 лежаја и рест. капац. од 140 места).

Пансион "РАЂЕВАЦ" У Крупњу (20 лежаја и ресторан са 50 места)

Предузеће "ЈАГОДЊА" на истоименој планини у близини Спомен-костурнице је започело реконструкцију и доградњу смештајних капацитета (од постојећих 30 до пројектованих 100 лежаја) за потребе рекреативне наставе, ловног и зимског туризма.

Ловачко удружење " Крупањ " започело је изградњу ловачког дома у Крупњу са рестораном и неколико соба за потребе ловаца и других туриста из земље и иностранства.

Туристичка организација општине Крупањ

Ова организација основана је 2000. године од стране Скупштине општине Крупањ. У 2005. години обновљен је њен рад. Основна делатност организације усмерена је на промоцију развоја и унапређења туризма општине Крупањ. Пословни простор налази се у оквиру објекта који припада СО-е Крупањ. Тренутно је у Туристичкој организацији запослен један радник, а једно лице ради волонтерски.

Инфраструктура

Телекомуникације : Урађена је дигитална централа са којом су оптичким кабловима повезана углавном сва насељена места у општини, урађене су и три базне станице за мобилну телефонију (два оператера : „Телеком Србија,, са једном станицом и „Мобтел,, са две); покривеност општине мобилном телефонијом је око 60 %.

Електроснабдевање : Електроенергетска мрежа изграђена је у свим насељеним местима у општини, с тим што су у најнеприступачнијим деловима општине лоше напонске прилике (напон је испод потребних 220 волти - на појединим местима и 160 волти). Тачније, код 20 % домаћинстава електрификација није одговарајућа што захтева њену реконструкцију. Ови проблеми присутни су у свим месним заједницама, а и појачани су због разуђености села. С обзиром да се села састоје из мањих заселека од 4 до 5 кућа, мада има и већих, прилично је скупо извести реконструкцију. На увећање трошкова изградње и одржавање мреже утиче и конфигурација терена и доста прекида.

Водоснабдевање : Градски водовод је изграђен само за средиште општине – Крупањ (дужина водоводне мреже је преко 20 километара, урађена је пре 30 година од некавалитетног материјала (цевоводи) и као таква не обезбеђује снабдевање становништва квалитетном пијаћом водом), док су месни водоводи урађени за централне зоне два највећа села (Завлака и Бела Црква). Домаћинства у осталим насељеним местима снабдевају се водом са сопствених бунара, или из заједничких резервоара на које је прикључено просечно 5 домаћинстава.

Путна инфраструктура: Крупањ нема аутопутева; најзначајнији су магистрални пут: М4 (Ваљево - Лозница) - дужина кроз општину Крупањ 6 км и регионални путеви : Р113а, Р127, Р127а Р-211, Р211а, са укупном дужином од 117,3 км. Локални путеви у општини Крупањ представљени су са 223 км, а асфалтни застор је урађен на дужини од 154 км. Коначно, постоје некатегорисани путеви са укупном дужином од 346 км.: Како је велики део општине Крупањ брдско-планински,

локални и некатегорисани путеви и деонице регионалних путева изграђени су великог подужног и попречног нагиба са доста критичних пројектних елемената.

Стање комплетне друмске инфраструктуре изузетно је лоше. Посебно је угрожена безбедност на најважнијим регионалним саобраћајницама с обзиром да су оне најпрометније.

Образовање

На територији општине Крупањ постоје две матичне основне школе и једна средња школа. Основна школа у Крупњу има 12 издвојених одељења (2 осмогодишња и 10 четворогодишњих). У саставу Основна школа у Белој Цркви налазе се 7 издвојених одељења (1 осмогодишња и 6 четворогодишњих). У средњој школи постоје 2 четворогодишња смера (занимања) и 3 трогодишња. У Крупњу је организовано одељење за образовање деце ометене у развоју – МНРЛ. Крупањ има предшколску установу.

Заштита животне средине

Званични подаци о загађењу на постоје. Према информацијама из општине, квалитет воде за пиће је задовољавајући, али се грађани често жале на несташицу воде лети. Отпадне воде се испуштају у реке. Индустрија готово да и не ради, а и немају системе за филтрирање.

Само у граду Крупњу постоји градска фекална канализациона мрежа укупне дужине око 10 километара и на њу је прикључени око 60% домаћинстава која се налазе на подручју покривеном ГУП-ом.

У граду није адекватно решено одвођење отпадних вода – оне се директно излучују у речна корита. Одвођење фекалних и других отпадних вода из домаћинстава у осталим деловима града, као и свим осталим насељеним местима општине решено је изградњом септичких јама (углавном неодговарајућих).

У граду не постоји могућност (постројење) за пречишћавање (прераду) отпадних (фекалних) вода.

У граду није регулисано одвођење атмосферских вода мада постоји доста речних токова.

Постоји депонија за одлагање чврстог отпада на удаљености око 6 км од средишта општине.

Здравствене и социјалне установе

У Крупњу постоји Дом здравља са пет специјалистичких лекарских служби, али у оквиру ове установе не постоји служба хитне помоћи. Становништво такође има проблем са услугама стоматолошке службе, како лечења, тако и превентиве.

У Крупњу ради и пружа услуге Дом за стара лица.

Општина Крупањ има организовану службу социјалне заштите - Центар за социјални рад. Делатност ове организације ограничава се углавном на бригу о социјалним категоријама становништва, док брига о старим лицима није организована.

Постоји и филијала Национане службе за запошљавање која углавном ради на статистичким подацима броја незапослених. Проблем незапослених као социјалне категорије није адекватно третиран.

Општинска организација Црвеног крста Србије припада Друштву Црвеног крста Србије. Рад организације се одвија се у просторијама СО-е Крупањ и непосредно на терену. Тренуто је у општинској организацији Црвеног крста запослено два радника и 10 сталних волонтера. У спровођењу конкретних акција у пружању помоћи укључује се око 60 волонтера као и различити колективи у општини.

5. Резиме: Главни развојни потенцијали

Локална акциона група за израду Стратегије одрживог развоја општине Крупањ је закључила да би Крупањ на основу својих природних потенцијала и компаративних предности требала да стави нагласак на следеће области развоја: пољопривреда, туризам, шумарство (прерада дрвета) и развој малих и средњих предузећа.

Пољопривреда – Крупањ има велики потенцијал у пољопривреди, нарочито у воћарству али и у узгајању говеда, свиња и оваца, али су мали капацитети појединачних добара, недостатак финансијских средстава и приступа финансијама, као и неорганизованост у овом сектору су основни проблеми за будући развој. Пошто су пољопривреда и развој пољопривреде препознати као национални приоритети, требало би направити значајније кораке у том правцу, као што су: развој капацитета за производњу и прераду меса, прераду млека, унапређење ветеринарских служби, активности у циљу оснивања пољопривредних удружења и/или задруга. Добра сарадња са Министарством пољопривреде је такође важна, као и са другим општинама у Мачванском округу. Треба испитати могућности производње производа са већом вредношћу као што је органска храна и помоћ у формирању тржишних марки (посебни сиреви и слично). Питања као што је добијање одобрења за производњу органске хране, увођење стандарда треба да се реше у сарадњи са Министарством и другим општинама и програмима у региону. У првој фази, примарни циљеви треба да буду домаће тржиште и тржишта суседних земаља.

Туризам – Крупањ, са околином и туристичким потенцијалима описаним у претходним пасусима, има изузетне природне потенцијале за развој туризма током целе године. Предности које треба испитати би могле да укључују чисту животну средину, чисту воду, сеоски, еко, спортско-рекреативни и здравствени туризам, угоститељство и културно наслеђе. Пошто се налази на специфичном локалитету за који су везани најзначајнији ратни догађаји из Првог светског рата, Крупањ би могао да буде место за викенд туризам и вишедневни одмор туриста. Главне препреке за развој туризма укључују недостатак средстава, мањак одговарајућег обученог особља, недостатак одговарајућих објеката и инфраструктуре (нпр. хотела, очување центра града) и недостатак стратегије на националном или локалном нивоу.

Погодности за развој туризма у Крупњу су описане у првом делу ове Стратегије. Додатна погодност за развој туризма је сарадња са суседним општинама са којима Крупањ дели природна богатства и изузетно културно наслеђе.

Развој малих и средњих предузећа: је препознат као једна од могућих фокусних тачака будућег економског развоја општине Крупањ. Значајно је напоменути да је потребно усмерити се ка повезивању малих и средњих предузећа из Крупња са онима из суседних општине. Тиме ће се ојачати међуопштинска сарадња као и могућност привлачења страних директних инвестиција. Потребно је ојачати капацитете малих и средњих предузећа, што би се могло једноставно урадити кроз успостаљање Бизнис инкубатора за општину Крупањ.

Шумарство и прерада дрвета у великој мери зависе од владине стратегије за секторе. Важно је привући стратешке инвеститоре у сектор, због недостатка финансијских средстава и знања. Крупањ има приступ великој количини дрвета. Нагласак би требало ставити на финалну обраду дрвета и развој локалних тржишних марки (нпр. развој нарочитих елемената намештаја или слично), а можда има и потенцијала за удруживање са неким другим већим предузећима у региону ради ангажовања радне снаге. Такође, остаци од прераде дрвета би се могли искористити као енергент за грејање (биомаса).

У циљу интегралног развоја, наведене развојне области би требало да буду подржане:

- Инвестицијама у инфраструктуру (путеви, водовод и канализација)
- Заштиту животне средине (стављање под заштиту природних добара, јачање свести грађана о екологији, изградња система за филтрирање отпадних вода, решавање проблема сеоских депонија и др.)
- Развој малих и средњих предузећа (пословни центри, оснивање пословних инкубатора)
- Реструктурирање текстилне индустрије и индустрије обуће
- Повећање општинских капацитета за подржавање оснивања малих и средњих предузећа, као и стварање повољне пословне средине (нпр. општински услужни центар), са могућностима претварања постојеће индустријске инфраструктуре од текстилне индустрије и индустрије обуће у пословне центре за мала и средња предузећа.

6. SWOT анализа за Општину Крупањ

УНУТРАШЊЕ СНАГЕ ▪ Природни ресурси (микро.клима, производња органске хране, шумско богатство, водени потенцијал, природни амбијент, очувана животна средина) ▪ Артикалована добра (спортски терени, историјски споменици) ▪ Приватно власништво над пољопривредним и шумским земљиштем и стамбеним објектима ▪ Покретност и снажљивост радне снаге ▪ Покривеност телекомуникацијама ▪ Додатни приходи становништва, подршка породицама из ЕУ и Русије	УНУТРАШЊЕ СЛАБОСТИ ▪ Недовољна и слабо одржавана инфраструктура ▪ Демографски пад сеоског становништва ▪ Застарела технологија и ниски стандарди у производњи ▪ Велики број незапослених ▪ Недовољно високообразованих и обучених радника ▪ Урбано несређен део централног градског језгра
СПОЉАШЊЕ ШАНСЕ (ПРИЛИКЕ, МОГУЋНОСТИ) ▪ Близина великих река (Сава и Дрина) и европских коридора 7 и 10, међународних граница и великих градова (Београд, Нови Сад) ▪ Положај између две географски различите регије (равница на северу, планине на југу) ▪ Интеграциони процеси у Европи ▪ Интеграциони, реформски и развојни процеси у држави ▪ Улога локалне самоуправе у развојним процесима ▪ Јачање приватног сектора	СПОЉАШЊЕ ОПАСНОСТИ (ПРЕТЊЕ) ▪ Нестабилна политичка ситуација у региону ▪ Слаби развојни резултати и нерационални јавни издаци ▪ Недовољна улагања у инфраструктуру ▪ Недостатак пласног и одрживог управљања природним ресурсима, посебно шумама ▪ Неприлагођеност образовања и образовног система потребама друшта и локалног развоја ▪ Природне непогоде (поплаве, ерозије земљишта, клизишта)

На основу анализе стања могу се идентификовати одређени аспекти који се провлаче кроз све битне области и који представљају на неки начин основне предуслове укупном одрживом развоју Крупња. Те карактеристике обухватају, између осталог, следеће:

- Са постојећим капацитетом локална самоуправа није на нивоу да обезбеди довољну подршку локалном економском развоју. Администрација општине Крупањ је дуги низ година била запостављена, и била ван савремених токова па је и укупни капацитет институција био у паду или, у најбољем случају, у стагнацији. Анализа постојећег стања је показала да институционална, организациона и кадровска структура у општинској управи и јавним предузећима није на одговарајућем нивоу да се успостави најсигурнији механизам за подршку, сарадњу, подстицај, контролу и праћење развоја пољопривреде, туризма и услужних делатности. Праћење савремених трендова и информационе технологије усклађене и повезане са добро обученим младим кадровима је свакако добра претпоставка за јачање институција, а самим тим и одлична подршка развоју локалне економије.
- Саобраћајна и друга инфраструктура у општини Крупањ је на веома ниском нивоу. Повезаност Крупња са руралним подручјем које поседује економски потенцијал је лоша, а стање у путној мрежи је такво да је она лимитирајући фактор у развоју локалне економије. Унапређење путне мреже је најскупља и најсложенија инвестиција о којој, и поред тога, мора да се размишља као о приоритету, због непостојања других видова саобраћаја. Приступачност туристичким дестинацијама у општини Крупањ и транспорт пољопривредних и осталих врста производа је немогућ са застарелом девастираном инфраструктуром. Делатности за које постоје компаративне предности у сеоским подручјима су онемогућене због неадекватног снабдевања електроенергијом и ово се сматра једном од кључних препрека за локални економски развој. Лоша опремљеност комуналних капацитета онемогућава искоришћеност водних ресурса и негативно утиче на заштиту животне средине. Посматрајући комплексно, развој свих привредних делатности, а нарочито оних делатности које су одређене као приоритети у општини Крупањ је онемогућен због лоше инфраструктуре.
- Прилика Крупња лежи у његовим специфичним природним погодностима – богатство водама, шумама и пашњацима, геоморфолошке карактеристике терена и очувана природа, које су одличан предуслов за (незагађено земљиште, чист ваздух) производњу најтраженијих сорти воћа и узгој стоке и убирање веома квалитетних шумских плодова. Велико богатство туристичких вредности, потенцијала и традиција спортско-рекреативног туризма у општини Крупањ је веома добра као основа за даљу надоградњу и осталих видова туризма. Даљи развој спортско-рекреативног, сеоског, ловног и других типова туризма представља суштину на коју се надовезују многе друге услужне делатности и сервиси, што даје прави привредни замајац.

Поред горе наведених, постији низ других недостатака у капацитету на које треба усмерити пажњу и ресурсе у оквиру имплементације развојне стратегије. У том смислу, у наредном тексту је представљен дугорочни и програмски оквир одрживог развоја Општине Крупањ.

ВИЗИЈА

2013. године Крупањ ће бити препознатљив на мапи Србије са производњом здраве хране, спортско-здравственим туризмом, развијеним малим и средњим предузећима заснованим на одрживом развоју, са људским ресурсима и експлоатацијом природних ресурса са постојећим хидропотенцијалом у оквиру високих еколошких стандарда.

МИСИЈА

Активним партнерством грађана, пословног сектора, локалне самоуправе, ресорних министарстава и регионалном сарадњом стварати амбијент за реализацију стратешких приоритета.

Стратешки приоритети:

ПРИОРИТЕТ 1	Услуге и професионализација локалне самоуправе
ПРИОРИТЕТ 2	Инфраструктура и капиталне инвестиције
ПРИОРИТЕТ 3	Развој привреде и рурални развој
ПРИОРИТЕТ 4	Развој и унапређење туризма
ПРИОРИТЕТ 5	Заштита животне средине
ПРИОРИТЕТ 6	Образовање и социјална заштита

Планиране активности

У оквиру остварења идентификованих стратешких приоритета одрживог развоја у општини Крупањ, планиране су следеће активности:

а) Активности у приоритету услуге и професионализација локалне самоуправе

Активност 1: Унапређење рада Општинског услужног центра општине Крупањ
Општи циљ: Унапређење рада локалних институција Специфични циљеви: Транспарентност у раду Општинске управе Одговорна локална самоуправа Побољшање услуга корисницима/ грађанима Скраћење и поједностављење процедура
Активност 2: Увођење нових информационих технологија у Општинску управу и Јавна предузећа и осавремењивање пословања.
Општи циљ: Унапређење рада локалних институција Специфични циљеви: Унапређење рада општине путем информисања грађана и примање информација од грађана Успостављен јединствен ефикасан систем функционисања ОУ и ЈП-а
Активност 3 Формирање бизнис инкубатора
Општи циљ: Унапређење рада локалних институција Специфични циљеви: Унапређење амбијента за предузетништво Развијати мале привредне субјекте у производњи и услугама Омогућити запошљавање Повећати предузетничке иницијативе

Активност 4 Оснивање Агенције за развој малих и средњих предузећа
Општи циљ: Унапређење рада локалних институција Специфични циљеви: Оснивање нових привредних организација, које се баве производњом или пружањем услуга уз конкурентан квалитет Отварање нових радних места
Активност 5 Унапређење људских ресурса
Општи циљ: Унапређење рада локалних институција Специфични циљеви: Подизање људских капацитета

б) Активности у приоритету инфраструктура и капиталне инвестиције

Активност 1: Реконструкција и изградња нисконапонске електромере у руралном подручју општине Крупањ
Општи циљ: Развој инфраструктуре у циљу подстицања привредних активности Специфични циљеви: Побољшање електромере и стварање услова за прераду пољопр. производа, дрвопрераду и занатске услуге Смањење губитака на електромери
Активност 2: Реконструкција и изградња локалне путне мере у руралном подручју и улица у градском језгру општине Крупањ
Општи циљ: Развој инфраструктуре у циљу подстицања привредних активности Специфични циљеви: Побољшање локалних путева у циљу повезивања пољопривредних произвођача, дрвопрерађивача и занатских услужних радњи Скраћење времена транспорта Побољшана безбедност

Активност 3 Реконструкција и изградња водоводних система и пратећих објеката на територији општине Крупањ
Општи циљ: Развој инфраструктуре у циљу подстицања привредних активности Специфични циљеви: Побољшање водоводних система у циљу бољег квалитета воде Смањење губитака на водоводној мрежи
Активност 4: Уређење нерегулисаних водотокова на подручју општине Крупањ
Општи циљ: Развој инфраструктуре у циљу подстицања привредних активности Специфични циљеви: Смањење штете од поплава и ерозивних процеса Стварање могућности за наводњавање пољопривредног земљишта Стварање услова за производњу конзумне рибе Отварање нових туристичких дестинација
Активност 5 Изградња и реконструкција грејних система на територији општине Крупањ
Општи циљ: Развој инфраструктуре у циљу подстицања привредних активности Специфични циљеви: Обезбеђење топлотне енергије рационалнијим системом грејања (даљинско грејање) Смањење губитака енергије
Активност 6 Уређење простора и изградња објеката за пијачне услуге
Општи циљ: Развој инфраструктуре у циљу подстицања привредних активности Специфични циљеви: Повећање промета пољопривредних производа, месних и млечних прерађевина Повећање пласмана стоке и пољопривредне механизације

в) Активности у приоритету привредног и руралног развоја

Активност 1: Формирање удружења и кластера пољопривредника општине Крупањ
Општи циљ: Унапређење МСП-а (мала и средња предузећа), пољопривредне производње и увођење савремених технологија и стандарда у преради Специфични циљеви: Формирање специјализоване задруге за прераду воћа, поврћа и шумских плодова Задруга за производњу финалних млечних производа (сир и кајмак) Повезивање у производњи и организовани наступ у пласману малине и меда
Активност 2 Формирање мини фарми
Општи циљ: Унапређење МСП-а (мала и средња предузећа), пољопривредне производње и увођење савремених технологија и стандарда у преради Специфични циљеви: Побољшана пољопривредна производња Сигурност и унапређење живота на селу
Активност 3: Подршка одрживом руралном развоју кроз стручно усавршавање пољопривредника (обуке, курсеви, предавања)
Општи циљ: Унапређење МСП-а (мала и средња предузећа), пољопривредне производње и увођење савремених технологија и стандарда у преради Специфични циљеви: Виши ниво образовања у селу Едукација произвођача о правилној производњи, паковању и чувању разних врста млечних производа Обука за прераду воћа и поврћа, производњу џемова, слатког, ајвара и других производа Подизање знања у узгоју стоке
Активност 4: Коришћење Фонда за подстицање савремене пољопривредне производње
Општи циљ: Унапређење МСП-а (мала и средња предузећа), пољопривредне производње и увођење савремених технологија и стандарда у преради Специфични циљеви: Коришћењем средстава фонда побољшати и унапредити пољопривредну производњу

Активност 5: Преорјентисање са конвенционалне на органску пољопривредну производњу
Општи циљ: Унапређење МСП-а (мала и средња предузећа), пољопривредне производње и увођење савремених технологија и стандарда у преради Специфични циљеви: Утврђивање квалитета и састава земљишта Коришћење здравих безвирусних садница произведених органском технологијом Правилна примена и коришћење агротехничких мера и средстава Добијање сертификата и стандарда за производњу здраве хране
Активност 6: Увођење у производњу нових врста и сорти
Општи циљ: Унапређење МСП-а (мала и средња предузећа), пољопривредне производње и увођење савремених технологија и стандарда у преради Специфични циљеви: Гајење следећих врста лековитог биља: кантарион, бели слез, селен, шипак, зова, клека, камилица и бели лук Садња и узгој јагодичастог воћа: малина, купина, јагода и боровница Гајење елитних безвирусних сорти кромпира
Активност 7: Стандардизација примарне пољопривредне производње
Општи циљ: Унапређење МСП-а (мала и средња предузећа), пољопривредне производње и увођење савремених технологија и стандарда у преради Специфични циљеви: Подизање квалитета пољопривредних производа усвајањем и применом ЕУ стандарда Постизање веће цене за такве производе (већи приходи)
Активност 8: Стандардизација у преради пољопривредних производа
Општи циљ: Унапређење МСП-а (мала и средња предузећа), пољопривредне производње и увођење савремених технологија и стандарда у преради Специфични циљеви: Увођење стандарда у циљу постизања квалитетније производње и повећања извоза

Активност 9: Увођење савремене технологије у преради воћа, поврћа, лековитог биља, шумских плодова и млечних прерађевина
Општи циљ: Унапређење МСП-а (мала и средња предузећа), пољопривредне производње и увођење савремених технологија и стандарда у преради Специфични циљеви: Савремени начин сушења воћа, поврћа, лековитог биља и печурака Прерада јагодичастог воћа Паковање и прерада меда Прерада и паковање макробиотичке и здраве хране Унапређење прераде млека у млечне производе (здрава храна)
Активност 10: Унапређење и развој сточарства
Општи циљ: Унапређење МСП-а (мала и средња предузећа), пољопривредне производње и увођење савремених технологија и стандарда у преради Специфични циљеви: Побољшање расног састава и повећање броја грла Обнављање напуштених постојећих простора за узгој стоке
Активност 11: Увођење савремене технологије у процесе дрвопрерађивачке, металопрерађивачке и занатске производње
Општи циљ: Унапређење МСП-а (мала и средња предузећа), пољопривредне производње и увођење савремених технологија и стандарда у преради Специфични циљеви: Остварени услови за развој дрвопрераде, металопрераде и остале занатске производње Отварање нових радних места
Активност 12: Стварање партнерства и сарадње на основу заједничког интереса између локалних и иностраних партнера у изградњи и имплементацији локалне иницијативе за привредни развој
Општи циљ: Унапређење МСП-а (мала и средња предузећа), пољопривредне производње и увођење савремених технологија и стандарда у преради Специфични циљеви: Подићи ниво свести бизниса о значају унапређења сарадње Изградња партнерства са органима локалне самоуправе Оснивање невладиних развојних институција које ће подржавати развој предузетништва и бизниса

Активност 13 Промовисање и заштита производа
Општи циљ: Унапређење МСП-а (мала и средња предузећа), пољопривредне производње и увођење савремених технологија и стандарда у преради Специфични циљеви: Добијање ознаке географског порекла и робне марке Промоција производа и повећање пласмана

г) Активности у приоритету јачања и унапређења туризма

Активност 1 Унапређење рада Туристичке организације општине Крупањ
Општи циљ: Стварање амбијента за развој туризма и услуга као носиоца локалног економског развоја Специфични циљеви: Поступни и избалансиран развој туризма
Активност 2 Унапређење спортско-рекреативног туризма кроз повећање инфраструктурних капацитета
Општи циљ: Стварање амбијента за развој туризма и услуга као носиоца локалног економског развоја Специфични циљеви: Проширење капацитета спортско-рекреативног туризма Повећање капацитета ловног туризма Развој комплексног туризма
Активност 3: Афирмација и стварање услова за развој сеоског туризма .
Општи циљ: Стварање амбијента за развој туризма и услуга као носиоца локалног економског развоја Специфични циљеви: Проширење туристичке понуде Повећање сеоског становништва које се бави пословима сеоског туризма Побољшање прихода сеоског становништва

Активност 4 Креирање промотивних програма у туризму
Општи циљ: Стварање амбијента за развој туризма и услуга као носиоца локалног економског развоја Специфични циљеви: Комплектирање туристичке понуде и повећање тражње за туристичким услугама Повећање броја туриста из земље и иностранства Промоција културно-историјских и природних вредности и потенцијала
Активност 5 Едукација и оспособљавање људских ресурса
Општи циљ: Стварање амбијента за развој туризма и услуга као носиоца локалног економског развоја Специфични циљеви: Стицање нових искустава потребних за успешно бављење туризмом Трансфер знања из афирмисаних туристичких дестинација
Активност 6 Уређење простора за одржавање туристичких и културних догађаја и повећање броја догађаја
Општи циљ: Стварање амбијента за развој туризма и услуга као носиоца локалног економског развоја Специфични циљеви: Боље задовољење потреба грађана и туриста Побољшање квалитета туристичке понуде Повећање броја посетилаца и туриста Подизање нивоа економских ефеката
Активност 7 Адаптација и ревитализација културно-историјских објеката
Општи циљ: Стварање амбијента за развој туризма и услуга као носиоца локалног економског развоја Специфични циљеви: Проширење и обогаћивање туристичке понуде Повећање заинтересованости за историјске, културне и традиционалне вредности Рађевине

д) Активности у приоритету заштита животне средине

Активност 1: Едукација и подизање нивоа еколошке свести у општини Крупањ
Општи циљ: Унапређена и заштићена животна и радна средина као амбијент здравог и удобног живота Специфични циљеви: Већи ниво еколошке културе и свести Коришћење обновљивих извора енергије Чистије улице, уређене зелене и јавне површине, уређена дворишта, савеснији однос становништва према животној средини
Активност 2 Боље управљање чврстим отпадом
Општи циљ: Унапређена и заштићена животна и радна средина као амбијент здравог и удобног живота Специфични циљеви: Раздвајање и рециклажа чврстог отпада Заштита подземних вода, река и земљишта Стварање бољих услова за заштиту здравља људи Осигурати еколошки исправан животни простор и његову равномерну експлоатацију
Активност 3 Унапређење система канализације и отпадних вода
Општи циљ: Унапређена и заштићена животна и радна средина као амбијент здравог и удобног живота Специфични циљеви: Пречишћавање отпадних вода Заштита подземних вода, река и земљишта Стварање бољих услова за заштиту здравља људи Обезбедити еколошки исправан животни простор и његову равномерну експлоатацију

е) Активности у приоритету образовања и социјалне заштите

Активност 1 Побољшање услова живота и рада корисницима социјалне заштите и помоћи
Општи циљ: Унапређење рада локалних институција у делу социјалних и образовних области Специфични циљеви: Повећање материјалне помоћи и подршка свим категоријама угрожених људи Боље коришћење извора средстава за социјалну намену Успешна борба против социјалне патологије (алкоголизам, насиље, дрога, криминал...)
Активност 2 Стварање услова за бољу здравствену заштиту
Општи циљ: Унапређење рада локалних институција у делу социјалних и образовних области Специфични циљеви: Боља опремљеност (апарати за савремену дијагностику) Боља уређеност медицинских установа Повећана могућност коришћења лекарских услуга и бољи квалитет лечења Формирање нових неопходних служби (хитна помоћ, служба за кућно лечење, сеоске амбуланте, саветовалиште за стоматолошке услуге)
Активност 3 Стварање услова и претпоставки за решавање проблема незапослености
Општи циљ: Унапређење рада локалних институција у делу социјалних и образовних области Специфични циљеви: Смањење броја незапослених Активна превенција против незапослености Помоћ у проналазку новог посла
Активност 4 Побољшање услова рада реконструкцијом школских објеката, набавкама модернизоване опреме и обезбеђењем потребног школског превоза

Општи циљ:

Унапређење рада локалних институција у делу социјалних и образовних области

Специфични циљеви:

Боља опремљеност и уређеност

Бољи услови и резултати учења

Скраћено време путовања ученика и повећана безбедност

Активност 5**Подизање нивоа стручности предавача****Општи циљ:**

Унапређење рада локалних институција у делу социјалних и образовних области

Специфични циљеви:

Примена иновативних метода предавања

Побољшана стручност предавача

Бољи ефекти и резултати учења

7. Имплементација

Имплементација даје практична мишљења како би се Стратегија извршила и брине о практичним ефектима. Процес имплементације претвара Стратешки документ у праксу.

Основни инструменти за упознавање и имплементацију развојне стратегије су следећи:

- Креирање базе за будуће развојне пројекте и планове
- Установљавање институционалне базе за учешће грађана у развојном процесу
- Креирање нове базе за пословни менаџмент развоја општине

У случају општине Крупањ следећи инструменти имплементације ће бити узети у разматрање, током формулације планова и пројеката повезаних са будућим развојем општине:

- Средњерочни оперативни планови развоја општине (2-3 године) који представљају селекцију стратешких средстава да би се извршиле развојне активности, као и финансирање одређених делова посла.
- Краткорочни инвестициони планови (1 година) који представљају детаљно временски распоред реализације и методе финансирања појединачних пројеката.
- Студије изводљивости за велике инвестиционе пројекте, које ће такође укључивати линије финансирања
- Студија изводљивости за развој туризма, која ће деловати на развој локалне економије повезан са туристичким услугама
- Установљавање Општинског Развојног Фонда.

Општински Развојни Фонд

На основу упоредног искуства других општина у Србији и у региону, формирање централне институције која би обезбедила стратешки оквир и координацију имплементације појединачних пројеката се показала као најадекватнија. Општински развојни фонд (ОРФ), на начин на који је описао у Инструкцијама за формирање Општинског развојног фонда у Крупњу представља управо такву институцију.

ОРФ би требало да буде истовремено и секретариат и пројектни центар за све активности у вези са имплементацијом ове стратегије. Истовремено, то би требало да буде засновано на јединственом рачуну (дакле, директној координацији финансијских ресурса) и на структури која би имала одређену аутономију у односу на остатак локалне администрације а да је притом у потпуности одговорна Председнику општине или другим централним органима. Тиме би се обезбедио континуитет и ефикасност рада ОРФ, а путем његових управних органа и политичка одговорност и надзор.

ОРФ би требало да буде финансиран од стране екстерних извора (донатори, Влада Републике Србије), али и из буџета општине који би покривао текуће трошкове. Другим речима, укупна средстава усмерена на развојне пројекте у Општини Крупањ, независно од извора би се усмеравала путем јединственог рачуна ОРФ, а под надзором Председника и Управних органа ОРФ:

8. Систем мониторинга и евалуације

Мониторинг представља посматрање процеса, регистровање и чување података, другим речима прикупљање, селекцију и компилацију информација.

Сврха мониторинг система је да идентификује и опише податке који се односе на:

- еволуцију екстерних и интерних услова који детерминишу имплементацију Стратегије
- резултате који су добијени до сада у имплементацији Стратегије

Фазе мониторинга:

- Прикупљање података
- Анализа података
- Припремање извештаја

Евалуација представља оцену и интерпретацију података.

Основни циљ евалуације је перманентно увођење ефективности и ефикасности програма имплементираних од стране јавних власти.

Евалуација треба да одговори на питање у ком степену Стратегија решава реалне проблеме општине и њених грађана.

Евалуација се посебно концентрише на имплементацију индивидуалних елемената Стратегије.

Критеријуми за евалуацију су следећи:

- индикатори за постизање циљева и задатака Стратегије (индикатори резултата и индикатори исхода)
- решавање проблема
- имплементација визије локалног развоја

Евалуација активности у Стратегији требало би да се базира на три врсте оцене:

- **ex ante** (евалуација пре изведених акција)
- **ex tempore** (евалуација током акција, најчешће средњерочна евалуација)
- **ex post** (евалуација након изведених акција)

Фазе евалуације:

- оцена резултата у поређењу са стандардима
- идентификација грешака
- анализа узрока грешака
- корективно планирање
- имплементација корекција

Систем мониторинга и евалуације Стратегије је базиран на групи индикатора подељених у две категорије:

- **индикатори резултата** (они одређују резултате који се могу добити одмах у односу на реализацију појединачних активности, ови краткорочни резултати се анализирају у односу на директне кориснике)

- **индикатори исхода** (они одређују резултате који се односе не на блиску, већ на даљу будућност, ови дугорочни резултати се анализирају у односу на шири социјални контекст индиректних корисника)

Структура система мониторинга и евалуације у стратешком развоју општине Крупањ		
Приоритет / Општи циљ	Индикатори резултата	Индикатори исхода
Приоритет 1. Услуге и професионализација локалне самоуправе Општи циљ Унапређење рада локалних институција	• Број дана за који се скратило време добијања услуге • Број институција/људи које користе ИТ опрему • Број уведених ИТ технологија • Број нових инвестиција • Број новоформираних фирми • Број људи који похађају обуку	• Пораст броја радних места • Повећање прихода од такси • Развој промета и услуга • Брже и квалитетније пружање услуга предузетницима и грађанима
Приоритет 2. Инфраструктура и капиталне инвестиције Општи циљ Развој инфраструктуре у циљу подстицања привредних активности	• Број километара модернизоване и урађене путне, водне, и електро мреже • Смањење губитака и застоја на инфраструктурним мрежама • Скраћење времена путовања и бољи приступ целој територији општине • Број километара регулисаних речних корита и површина изграђених акумулационих језера • Број корисника прикључених на даљинско грејање • Број домаћинстава који ће бити повезани на водоводну мрежу • Број корисника пијачних услуга	• Смањење трошкова за крајње кориснике • Развој МСП-а • Повећање безбедности у транспорту • Смањење миграција • Побољшање здравља становништва • Смањење броја незапослених

Приоритет 3. Развој привреде и рурални развој Општи циљ Унапређење МСП-а (мала и средња предузећа), пољопривредне производње и увођење савремених технологија и стандарда у преради	• Број новоформираних удружења, кластера и мини фарми и њихових чланова • Број обучених људи • Износ средстава у фонду за пољопривреду • Број газдинстава преорјентисаних на органску производњу • Број нових уведених пољопривредних врста и сорти • Површине земљишта под новим сортама • Количине произведених и прерађених пољопривредних производа • Број уведених стандарда и савремених технологија у примарној пољопривредној производњи и преради пољ. производа • Пораст броја стоке • Број нових машина у малим и средњим предузећима • Број нових партнерстава • Број нових ознака географског порекла и робне марке	• Нова радна места • Повећани ефекти извоза и смањење увоза • Већа продуктивност • Диверсификација тржишта • Бољи квалитет производа • Бољи економски ефекти за произвођаче • Продужени рок употребе производа и продаје • Смањење ризика од пропадања производа • Пораст производње здраве хране и побољшање здравља потрошача • Повећање конкурентности • Повећан ниво свести • Промоција општине Крупањ
Приоритет 4. Развој и унапређење туризма Општи циљ Стварање амбијента за развој туризма и услуга као носиоца локалног економског развоја	• Пораст броја посетилаца • Повећање капацитета и квалитета туристичких услуга • Пораст броја корисника спортско-рекреативних објеката • Проширење туристичке понуде • Повећање сеоског становништва које се бави пословима сеоског туризма • Број ревитализованих културно-историјских објеката	• Развој комплексног туризма • Повећање прихода грађана и сеоског становништва • Већи број наплаћених такси • Већа заинтересованост за историјске, културне традиционалне вредности Рађевине • Нова радна места • Интензивирање промоције града и општине

Приоритет 5. Заштита животне средине Општи циљ Унапређена и заштићена животна и радна средина као амбијент здравог и удобног живота	• Број едукованих људи • Број догађаја повезаних са заштитом животне средине • Количина отпада који се сортира • Количина рециклираног отпада • Број километара модернизоване и урађене канализационе мреже • Број корисника прикључених на канализациону мрежу • Количина пречишћене воде	• Смањење загађења воде и земљишта • Повећање квалитета живота становника и здравствених услова
Приоритет 6. Образовање и социјална заштита Општи циљ Унапређење рада локалних институција у делу социјалних и образовних области	• Број нових категорија људи који добијају помоћ • Количина новца потрошена за социјалну бригу • Број и квалитет нове медицинске опреме • Површине реновираног медицинског простора • Пораст броја људи који имају директан приступ медицинским услугама • Број и врсте нових услуга • Број преквалификованих људи • Број људи који су добили посао • Број опремљених и уређених школских објеката • Време скраћења путовања ученика • Број ученика који користе превоз • Број високо едукованих предавача	• Смањење броја незапослених • Смањење броја људи са социјалном патологијом • Побољшање здравља становника • Смањење сиромаштва • Повећање ефикасног лечења • Бољи ефекти образовања • Пораст безбедности

9. Прилози

Анекс 1:

ЛИСТА ПРОЈЕКТАТА

ПРИОРИТЕТ 1

Активност 1:

Пројекат 1: Формирање општинског предузетничког услужног центра.

Активност 2:

Пројекат 1: Успостављање општинског информационог система за ОУ. и ЈП-а.

Пројекат 2: Успостављање центра за просторно планирање и пројектовање.

Пројекат 3: Модернизација и комплетирање машинског парка ЈП Пут.

Активност 3:

Пројекат 1: Формирање бизнис инкубатора.

Активност 4:

Пројекат 1: Оснивање агенције за развој малих и средњих предузећа.

Активност 5:

Пројекат 1: Едукацијом до новог посла- обука за рачунаре (office, Auto Cad) и енглески језик.

Пројекат 2: Обука за рад са општинским информационом системом.

ПРИОРИТЕТ 2

Активност 1:

Пројекат 1: Изградња електро-диспечарског центра.

Пројекат 2: Реконструкција и изградња електро-енергетских објеката у руралном подручју.

Активност 2:

Пројекат 1: Израда документације за изградњу путног прстена по ободном брадско планинском венцу Општине Крупањ.

Пројекат 2: Израда документације за изградњу тунела на путном правцу LI – Крупањ Дринска магистрала.

Пројекат 3: Реконструкција улица у градском језгру општине Крупањ.

Пројекат 4: Реконструкција путне мреже у руралном подручју општине Крупањ.

Активност 3:

Пројекат 1: Изградња водовода у месној заједници Бела Црква и Завлака.

Пројекат 2: Изградња филтерског постројења за систем водоснабдевања у Крупњу.

Активност 4:

Пројекат 1: Регулација речних корита на водотоковима река Змајевац и Ликодра на подручју општине Крупањ.

Пројекат 2: Реконструкција, адаптација воденичних система и изградња акумулационих језера на локалним водотоковима у општини Крупањ.

Пројекат 3: Изградња мини хидро-централи на локацијама речних токова идентификованих од стране Министарства енергетике.

Активност 5:

Пројекат 1: Рационализација грејања Средње школе у Крупњу.

Пројекат 2: Изградња градске топлане и топловодног система у Крупњу.

Активност 6:

Пројекат 1: Изградња сточне пијаце у Завлаци.

Пројекат 2: Реконструкција зелене пијаце у затворену тржницу у Крупњу.

ПРИОРИТЕТ 3

Активност 1:

Пројекат 1: Иницирање и едукација за оснивања специјализоване задруге за прераду воћа и поврћа.

Пројекат 2: Подршка формирању задруге за производњу финалних млечних производа (сир, кајмак и слично)

Пројекат 3: Организациона и стручна подршка формирању кластера пчеларства.

Пројекат 4: Иницирање и подршка оснивању удружења малинара.

Активност 2:

Пројекат 1: Формирање мини фарме говеда.

Пројекат 2: Формирање мини фарме свиња.

Пројекат 3: Формирање мини фарми коке носиле.

Активност 3:

Пројекат 1: Стручна едукација одгајивача стоке и произвођача млечних производа.

Пројекат 2: Едукација прерађивача воћа и поврћа у циљу постизања јединственог квалитета производа и заједничког наступа на тржишту.

Активност 4:

Пројекат 1: Организовање курсева за произвођаче кориснике фонда.

Активност 5:

Пројекат 1: Идентификација и обука пољопривредних произвођача и сертификација органске производње воћа и поврћа.

Пројекат 2: Увођење здравих безвирусних садница за органску производњу воћа.

Пројекат 3: Органска производња поврћа у пластеницима и стакленицима.

Активност 6:

Пројекат 1: Иницирање организоване производње лековитог биља кроз едукацију и техничку подршку пољопривредним произвођачима.

Пројекат 2: Подршка подизању савремених плантажних засада боровнице у циљу преорјентације на нове воћне врсте.

Пројекат 3: Унапређење гајења јагоде у општини Крупањ увођењем савременог сталажног система у пластеницима.

Пројекат 4: Подршка увођењу елитних безвирусних сорти семенског кромпира за различите видове прераде као замена за увоз сировине.

Пројекат 5: Побољшање сортне структуре малине.

Активност 7:

Пројекат 1: Упознавање пољопривредника са ЕУ стандардима безбедности и квалитета хране (GAP, EUREPGAP) и подршка при имплементацији стандарда.

Активност 8:

Пројекат 1: Подршка увођењу НССР стандарда потребних за извоз у прехранбеном сектору.

Активност 9:

Пројекат 1: Истраживање потреба домаћег тржишта за полуфабрикатима од малине.

Пројекат 2: Ефикасан наступ на тржишту сувих шљива, поврћа, лековитог биља и печурака кроз увођење и производњу савремене сушаре и реконструкцију постојећих.

Пројекат 3: Унапређење прераде и паковања меда у кластеру за пчеларство.

Пројекат 4: Паковање воћа и потхлађивање ради пласмана у свежем стању.

Пројекат 5: Формирање капацитета за финализацију у преради воћа и поврћа.

Пројекат 6: Унапређење прераде и паковања макробиотишке и здраве хране.

Пројекат 7: Унапређење производње и паковање сира и кајмака.

Пројекат 8: Формирање мини прерадног капацитета за прераду млека полифуд машином.

Активност 10:

Пројекат 1: Унапређење расног састава и повећање броја грла стоке.

Пројекат 2: Оживљавање постојећих капацитета за узгој стоке.

Активност 11:

Пројекат 1: Повећање капацитета асоцијације дрвопрерађивача кроз модернизацију машинског парка.

Пројекат 2: Повећање капацитета асоцијације металопрерађивача кроз модернизацију машинског парка.

Пројекат 3: Занатска израда тржишно конкурентних туристичких сувенира кроз асоцијацију.

Пројекат 4: Занатска производња амбалаже од пвц, картона и дрвета кроз асоцијацију.

Активност 12:

Пројекат 1:

Активност 13:

Пројекат 1: Добијање ознаке географског порекала и робне ознаке за рађевски сир и кајмак.

ПРИОРИТЕТ 4

Активност 1:

Пројекат 1: Увођење туристичке сигнализације у општини Крупањ.

Пројекат 2: Туристички инфотмативни центар са сувенирницом.

Активност 2:

Пројекат 1: Унапређење спортско-рекреативног туризма кроз изградњу и реконструкцију комплекса спортских терена.

Пројекат 2: Унапређење спортско-рекреативног туризма кроз изградњу и реконструкцију трим стаза, зимског клизалишта и летњег базена на основу постојеће инфраструктуре у Крупњу.

Пројекат 3: Унапређење и повећање капацитета ловног туризма, довршетком изградње ловачког дома.

Активност 3:

Пројекат 1: Адаптација и изградња капацитета за развој сеоског туризма.

Активност 4:

Пројекат 1: Израда Студије изводљивости за развој туризма.

Пројекат 2: Наступи на домаћим и међународним туристичким сајмовима и организовање студијских путовања.

Пројекат 3: Промоција за сеоски туризам.

Пројекат 4: Организовање донаторских конференција и презентовање Стратегије развоја инвеститорима и донаторима.

Активност 5:

Пројекат 1: Едукација и организовање студијског путовања за сеоске домаћине.

Пројекат 2: Обука кадрова за бављење сеоским туризмом.

Активност 6:

Пројекат 1: Адаптација зграде Дома културе „Политика”.

Пројекат 2: Адаптација објеката културе у месним заједницама

Пројекат 3: Побољшање услова за одржавање културних и туристичких манифестација.

Активност 7:

Пројекат 1: Ревитализација и реконструкција Музеја рударства Столице.

ПРИОРИТЕТ 5

Активност 1:

Пројекат 1: Организовање обуке за становништво у циљу подизања свести о потреби заштите животне средине.

Активност 2:

Пројекат 1: Набавка нових контејнерских јединица за сортирање и одвајање комуналног отпада

Пројекат 2: Набавка линије за израду папирних натрон врећа

Активност 3:

Пројекат 1: Изградња канализационе мреже у градским насељима општине Ктрупањ

Пројекат 2: Изградња система за пречишћавање отпадних вода у Крупњу

ПРИОРИТЕТ 6

Активност 1:

Пројекат 1: Трансфер знања и искустава који се тичу социјалних питања

Пројекат 2: Успостављање система материјалне помоћи свим категоријама угрожених лица

Пројекат 3: Утврђивање могућности пружања психо-социјалне помоћи

Активност 2:

Пројекат 1: Формирање службе хитне помоћи

Пројекат 2: Набавка апарата и опреме за савремену дијагностику

Пројекат 3: Изградња прилаза и реновирање болничког простора

Пројекат 4: Формирање дечјег саветовалишта за стоматолошке услуге

Активност 3:

Пројекат 1: Израда дугорочног плана за борбу против незапослености

Пројекат 2: Формирање центра за подршку и давање информација незапосленима

Активност 4:

Пројекат 1: Реконструкција и ревитализација дотрајалих школских објеката

Пројекат 2: Набавка модернизоване опреме

Пројекат 3: Организовање превоза за ђаке пешаке

Активност 5:

Пројекат 1: Едукације предавача путем курсева и семинара

Анекс 2:

ЛИСТА УЧЕСНИКА НА ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ

1. Зоран Грујичић – Председник Општине (2004-2007)
2. Ратомир Думић – Председник Скупштине Општине и в.д. Председника Општине
3. Никола Блаженковић – заменик начелника Општинске Управе
4. Мирослав Станић – заменик Председника Општине (2004-2007) и асист. прој. EXCHANGE
5. Милан Јовановић – Менаџер пројекта EXCHANGE
6. Александар Вазмић – директор ТОК-а и асистент пројекта EXCHANGE
7. Горадана Глишић – Стручни сарадник за јавне набавке и асистент пројекта EXCHANGE
8. Јелена Милосављевић – Сарадник на пројекту EXCHANGE
9. Татијана Дамњановић – национални експерт и руководицац ЛАГ групе
10. Александар Гошић – сарадник за пољопривреду и члан ЛАГ групе
11. Милан Ж. Јовановић – Председник МЗ Крупањ и члан ЛАГ групе
12. Милан Крстић - Председник МЗ Завлака и члан ЛАГ групе
13. Акија Алимановић – Председник НВО „НУР“ и члан ЛАГ групе
14. Снежана Ђукановић - члан ЛАГ групе
15. Милоје Тодоровић - члан ЛАГ групе
16. Милосав Гојковић - члан ЛАГ групе
17. Томислав Матић - члан ЛАГ групе
18. Живорад Матић - члан ЛАГ групе
19. Бранко Поповић - члан ЛАГ групе
20. Драган Благојевић – директор ОШ у Завлаци и члан ЛАГ групе
21. Јованка Прокић – директор Библиотеке „Политика“
22. Миодраг Перић – директор ЈКП 1.мај
23. Алесандар Зељић - директор ЈП Пут
24. Веселинка Шекуларац – директор ОШ Боривоје Ж. Милојевић
25. Драган Дојић – директор Средње школе у Крупњу
26. Милован Теовановић – управник Дома здравља у Крупњу
27. Милорад Пуртић – директор Катастра за непокретности
28. Милан Марковић – директор Пореске управе
29. Божидар Исаиловић – директор Оптике
30. Раде Павловић - новинар
31. Миломир Митровић – Грађевински инжењер
32. Ненад Рава – национални експерт
33. Зоран Јовановић - консултант
34. Артур Комор – ЕУ експерт из Општине Вутом, Пољска